

MAGYAR AFRIKA TÁRSASÁG
AFRICAN–HUNGARIAN UNION

AHU MAGYAR AFRIKA–TUDÁS TÁR
AHU HUNGARIAN AFRICA–KNOWLEDGE DATABASE

GAÁL, István

Vadász- és gyűjtőúton Kelet-Afrikában / Hunting and gathering route in East Africa

Eredeti közlés /Original publication:

Napkelet, 1928, 6. évf., 4. szám, 302–303. old.

Elektronikus újraközlés/Electronic republication:

AHU MAGYAR AFRIKA–TUDÁS TÁR – 000.002.657

Dátum/Date: 2018. február / February 18.

filename: gaalistvan_1928§recKittenberger

Az elektronikus újraközlést előkészítette

/The electronic republication prepared by:

B. WALLNER, Erika és/and BIERNACZKY, Szilárd

Hivatkozás erre a dokumentumra/Cite this document

GAÁL, István: Vadász- és gyűjtőúton Kelet-Afrikában / Hunting and gathering route in East Africa, 2018, pp. 1–5. old., No. 000.002.657, <http://afrikatudastar.hu>

Eredeti forrás megtalálható/The original source is available:

Közönyvtárakban / In public libraries

Kulcsszavak / Key words

magyar Afrika–kutatás, könyvismertetés (Kittenberger Kálmán: *Vadász- és gyűjtőúton Kelet-Afrikában. 1903–1926*, 1928)

African research in Hungary, book review (Kittenberger Kálmán: *Vadász- és gyűjtőúton Kelet-Afrikában. 1903–1926*, 1928)

AZ ELSŐ MAGYAR, SZABAD FELHASZNÁLÁSÚ, ELEKTRONIKUS, ÁGAZATI SZAKMAI KÖNYV-, TANULMÁNY-, CIKK-, DOKUMENTUM- ÉS ADAT-TÁR / THE FIRST HUNGARIAN FREE ELECTRONIC SECTORAL

PROFESSIONAL DATABASE FOR BOOKS, STUDIES, COMMUNICATIONS,
DOCUMENTS AND INFORMATIONS

* Magyar és idegen – angol, francia, német, orosz, spanyol, olasz és szükség szerint más – nyelveken készült publikációk elektronikus könyvtára / Writings in Hungarian and foreign – English, French, German, Russian, Spanish, Italian and other – languages

* Az adattárban elhelyezett tartalmak szabad megközelítésűek, de olvasásuk vagy letöltésük regisztrációhoz kötött. / The materials in the database are free but access or downloading are subject to registration.

* Az Afrikai Magyar Egyesület non-profit civil szervezet, amely az oktatók, kutatók, diákok és érdeklődők számára hozta létre ezt az elektronikus adattári szolgáltatását, amelynek célja kettős, mindenekelőtt sokoldalú és gazdag anyagú ismeretekkel elősegíteni a magyar afrikaisztikai kutatásokat, illetve ismeret-igényt, másrészt feltárni az afrikai témájú hazai publikációs tevékenységet teljes dimenziójában a kezdetektől máig. / The African–Hungarian Union is a non–profit organisation that has created this electronic database for lecturers, researchers, students and for those interested. The purpose of this database is twofold; on the one hand, we want to enrich the research of Hungarian Africa studies with versatile and plentiful information, on the other hand, we are planning to discover Hungarian publications with African themes in its entirety from the beginning until the present day.

VADÁSZ- ÉS GYŰJTŐÚTON KELET-AFRIKÁBAN

Kittenberger Kálmán: *Vadász- és gyűjtőúton Kelet-Afrikában. 1903—1926*, 199 eredeti fényképpel, 2 rajzzal és 1 térképmelléklettel. Franklin-Társulat kiadása, Nagy 8°.

GAÁL, István

Napkelet, 1928, 6. évf., 4. szám, 302–303. old.

A könyv címlapján jelzett 23 évnyi köz azt az időt jelzi, amelyben a szerző ötszöri afrikai útján a művében előadott vadász- és természet-tudományi tapasztalatait megszerezte. Ez a tény első pillanatra talán csak külsőség, ám ha velejébe tekintünk, jelentőssé válik: a szerzőnek szinte túlzott szerénységét mutatja.

Gondoljuk csak el, hány Afrikát járó vadász és író ember akadna nálunk vagy akár másutt is, aki csak ötödik expedíciója után venné kezébe a tollat, hogy megírja élményeit?

Kittenberger könyvét csakugyan a nyugodt, csöndes megérlelés harmonikus színei jellemzik. Szinte azt mondhatnók: a bosszantásig viszi azt a modort, mellyel «legforróbb» eseteit is csak hangfogóval recitálja el számunkra. Mindig csak a jelenet leírásának végén s való-sággal utólag kapunk észbe, hogy a szerző ismét vakmerően kockáz-tatta életét, s csak «jó csillagá»-nak köszönhette életben maradását. És hányszor forgott életveszedelemben?

De viszont azt se gondoljuk, hogy Kittenbergernél ez az előadás-mód kiszámított szenvelgés. Aminő természetesnek tartja, hogy a «ve-szélyes nagy vadak» ellen indított harcban az ember is vásárra viszi az irháját, olyan természetes nála az is, hogy legnyomorultabb fekete szolgájának életét is elszántsággal és odaadással védje meg. Mondan-nom sem kell, hogy az idevágó esetek jóformán csak a fejezetek elol-vasása után bontakoznak ki tompított színeikből.

De talán az író gyöngeségén múlik a színezés fátyolozottsága? E föltevést megcáfolja Kittenberger stílusa:

«Ujra csend lett. Csak egy folytonos, lágy, álomba ringató hang, mintha ezer parányi üvegcsengő szólna mélyen a föld alól, tölti be az álmodó vadont. Ez a különös, a mi fülünknek teljesen idegenszerű hang, a közeli sásos apró békanépének éjjeli hangversenye, melybe beléolvad az ott tanyázó tücskök kedves muzsikája is».

S a legnagyobb fáradalmak után, — melyeket könnyű szívvel felejt — így ír naplójában az oroszlánról:

«... Ilyen zsákmányért érdemes volt az éjszaka nyugalmát föláldozni és a moszkitókat etetni. Nem tudok eleget gyönyörködni főekességében, a hatalmas sörényben, mely elöl a fejnél olyan, mint az olvasztott arany, hátul pedig, mint a tusba mártott nyersselyem...»

Valóban azt kell mondanunk, hogy a szerző elüt minden vadásztársától. A «Jägerlatein» nem kenyere. Kittenbergert — hogy úgy mondjuk — csupán hidegvére, villámgyors elhatározó képessége és élesen célzó szeme minősíti vadásszá. Emellett azonban lényegében vérbeli természetvizsgáló. Kitűnik ez akkor, amikor ok nélkül még az oroszlánt sem akarja lelőni; s ha az állat-élet valamelyik érdekes mozzanatának megfigyelésére nyílik alkalma, minden töprengés nélkül elsza-lasztja a legértékesebbnek ígérkező trófeát is.

De kitűnik ez abból is, hogy jóllehet az öt veszélyes nagy vad (oroszlán, elefánt, kafferbivaly, orrszarvú és leopárd) mindegyikét meleg színekkel írja le, írói egyénisége mégis állatfogói és állatszeliidítői élményeinek ecsetelésekor toppan elénk sajátos köntösében.

S ezt a fejezetet — amelyet a nemes értelemben vett állatvédelem szelleme leng át — csakugyan minden változtatás nélkül kellene középiskoláink természetrajzi olvasókönyvébe átvenni. Hiszen még a csapóvassal fogott és mindvégig megszelidíthetetlen öreg hiénáról és ennek egy tyúkkal folytatott barátkozásáról is oly kedves képet tud festeni Kittenberger, aminőnek keresni kell a párját.

Általában: az olvasó mindig sajnálja, valahányszor a szerző rövidebbre fogja mondanivalóit. Mert bizonyos, hogy az aránylag rövidesen tárgyalt zsiráfokról, zebrákról, antilopokról, gepárdokról, majmok-ról és sok-sok madárról ép oly részletes leírást is szívesen vennénk, mint a veszélyes vadakról. A szerző minden során megérik az élmény- és tárgyszeretet. Egyszóval közvetlen. Alig is van nagyobb különbség a naplójából vett idézetek és az újabb szövegezés közt.

Pongyolaság azonban csak igen ritka esetben észlelhető. Ide sorozható példák : «reszkírozott lövés», «stráf», «szuka». Sőt talán ide tartozik az idegen szavak és nevek írásmódjának bizonytalansága is. Különösen az «sch» szúr szemet (Uschaschi, waschaschi, Mosche, poscho) főként azért, mert «shamba»-t is ír. Azt sem értjük, miért írja a «wanyamwezb» szót «w»-vel, ha már «ny»-et és «z»-t is használ? S így azt sem tudjuk eldönteni, vájjon «t-ségó»-nak, vagy «cségó»-nak ejtsük az ottani csimpánz nevét. S nem tudjuk, hogy ejtsük a «Mombasa»-t, minthogy «szimba»-t és «sziafu»-t ír. Legegyszerűbb ilyenkor a magyar fonetikus írásmódot alkalmazni.

Messze vezetne, ha itt a szerzőnek a biológia és rendszertan terén szerzett érdemeit felsorakoztatnám. Pedig Kittenberger könyvének ezekben van a jelentősége. De hogyha az avatatlan olvasó köszönettel veszi egy csomó természetrajzi koholmány (dögöt nem evő oroszlán és párduc, fejét a homokba dugó strucc stb.) leleplezését, a természetvizsgáló még sokkal több esetben lehet hálás az éles szemű és fáradhatatlan megfigyelőnek.

A könyv értékét a sok pompásan sikerült — ezek közt több néprajzi érdekű — fénykép emeli. Nagy kár viszont, hogy csak egyetlen térképet találunk a könyvben.

Örömmel állapíthatjuk meg, hogy Kittenberger könyve még az angol vagy német könyvpiacnak is jelentős gazdagodását jelentené; nálunk a maga nemében egyetlennek mondható.

A könyvhöz Horthy Jenő írt érdekes előszót.

Gaál István